

en te doen.
issen („in-
zig te zijn,
a (ten on-
minale ver-
chten „tus-
en dames-
een voor-
academie

waar onder
ussen men
unders ver-
het woord
le profetie,
kaart van
an zeggen,
tussen de
n de Ver-
Bond van
eu de So-
j opbergen
l opleggen
ovenkamer.
aar „inter-
ne?
S.S.R. het

oet in Ne-

kader der
éne maal
r de eigen
lgs dan de
erk en een

jk zelf, en
te denken
gen willen
n leden uit
k zich aan-
m het bar-
miskening
i, dat men

c) oplevert,
en aan het
lder S.S.R.,
kelijke aard
beoordeling
En tevens:
l van ker-
issen gere-
r betekent
er tussen-
terk“) een

ag aan het
ke“ S.S.R.
laar, waar
nen dreigde
a, de S.S.R.
in die rich-
h ook door

j tegen de
racht“. Uit
men daan-
n in onze
verbondsbe-
er dat be-

roeder uit
el over de
ir de reeds
verklaard
bezwaaarden
zorden.“²³⁾

deze Ver-
ter werd in
i zekerheid

wat in de
vrijuit ge-
aar ander-
ten daartut
den.

rake op de
s antwoorde
chreef deze
eel had uit-
in te gaan
diende ver-
n van per-
laast of ter
spraken“²⁶⁾
ring om op

r taak niet
rende broe-
r sprak zij
ag op aller-

in de actie
synode van

het Bestuur der Unie als zodanig, maar door die Unie-
bestuursleden, die destijds behoorden tot „De Gerefor-
meerde Kerken in Nederland“. Zij richtten zich nl. op
19 Febr. 1944 tot de bekende aan het uitwerpen al be-
gonnen zijnde synode. Ze deden dit dus als personen; niet
hun Bestuur, laat staan de Unie deed het. En toen ze
schreven: dit doen wij wel als personen, maar dan toch
„namens“ onze medestudenten, toen werden onder die
medestudenten niet de studenten van S.S.R. bedoeld, laat
staan de S.S.R. zelf, doch die „medestudenten, die tot
dezelfde kerk behoorden“. Met andere woorden: de S.S.R.
zelf bleef er helemaal buiten, en wat de leden-adressan-
ten verrichtten, hadden ze ook kunnen doen geheel los
van hun student-zijn, of van hun S.S.R.-lidmaatschap.
Ze schreven wel (in hun brief aan de synode) dat ze
adresseerden „namens de Gereformeerde Universitaire
jeugd aan de openbare Hogeronderwijsinstellingen van
Nederland“, maar de juistheid hiervan wordt door hen
zelf — blijkens het zoeven gememoreerde — thans ont-
kend: die uitspraak was te bound. Ze merkten op, dat het
doordrijven van de scheur de studenten voor een schier
wanhopige positie zou plaatsen. Kwam er een scheur, zo
zeggen ze erbij, dan wilden zij niet kiezen vóór of tegen
die of die, want ze erkenden, dat ze aan de leiders van
beide kanten veel, zelfs veel te danken hadden, en niet
één van hen te kunnen missen. Noch in hun studie, noch
in S.S.R. Ze willen niet zeggen, dat die of die een valse
leider is; ook al zouden ze persoonlijk van mening zijn,
dat er hier of daar grote fouten zijn gemaakt, dan nog
willen ze een ieder van de geadresseerde synode als lei-
ders van „al onze kerken“ aanvaarden. Ze vrezen, dat de
kerken totaal versplinterd zullen worden, dat op haar
het beeld van 1 Cor. 3:1-9 toepasselijk zal worden, en
dat dit zal gaan ten koste van ons kerkelijk optreden
naar buiten.

De scheur werd doorgedreven; en de synode verklaar-
de: ieder, die het verband met ons niet verbreekt, MOET
tenminste drie jaar lang alles uitvoeren wat we zeggen
(ook dus het voor God als valse leider, ja misleider, uit-
roepen en behandelen, b.v. weigeren, de valse leiders als
ambtsdragers te erkennen).

En toen?

Toen waren er leden, die dit op zich lieten en nog laten
zitten, en die ook daarnaar doen, en publiek geacht wil-
len worden te doen. En er waren anderen (we erkennen
dankbaar: een groeiend aantal van die anderen), die
daarvoor bedankten, en mannen durfden zijn, niet varend
onder die valse vlag.

De historie (zie bl. 34) wijst uit: het interkerkelijke
was een mythe, en wat zo heette, dat was machteloos.
Van het intermediair kwam niets terecht.

We hopen van het belangrijke boek nog wat te zeggen.

K. S.

•• Corrigenda

In het woord, namens hoogleraren gesproken in de
sluittingszitting der synode kwamen enkele foutjes voor.
Bl. 39, kolom 2, regel 21 v.o. staat: schriftelijke waar-
dering. Lees: schriftuurlijke waardering. Zelfde bladzij-
de, kolom 3, regel 25 v.b. staat: statuten (van fauteuils!).
Lees: statuten. Zelfde kolom, regel 41 v.b. staat: ons
met Uw samenzijn. Bedoeld is: ons met U samenzijn.

K. S.

INDRUKKEN VAN DE SYNODE

•• Gewriemel

Wie geeft ons weer eens kerk-stijl te zien?

Onlangs heeft onze synode zich bezig gehouden met
de relatie tussen onze kerken en de christelijke gerefor-
meerde. De schriftelijke correspondentie tussen deputa-
ten ter ener, en die ter anderzijde is voor wat betreft
het laatste deel nog niet gepubliceerd. Dat ligt niet aan
onze deputaten. Want zij zeggen: publiceer maar alles
dadelijk. Maar dat lag aan de chr. geref. deputaten. Die
hebben een brief geschreven, waarvan ze zeiden: wij wil-
len geen publicatie. Dat was o.i. verkeerd. Want publi-
catie was van meet af aan goedgevonden. Maar ze zeiden:
wat wij in de laatste brief beweerde hebben, is maar een
„indruk“, en als u die brief publiek maakt, zullen wij ver-
tellen, dat die publicatie tegen ons uitdrukkelijk verlan-
gen gepubliceerd is.

Ik critiseer dat niet. 't Hoefte ook niet meer, nadat ik
de opmerking geplaatst heb, dat deputaten geen brieven
moeten schrijven, die ze niet voor publicatie willen vrij-
geven, en dat ze, wat niet voor publicatie geschikt lijkt,
ook maar niet schrijven moeten binnen het kader der van
meet af publicabel genoemde correspondentie. Is het geen
opvallende discrepantie, dat enerzijds zelfs van monde-
linge samenspreking publicabele notulen worden opge-
steld, en dat anderzijds van een brief, die na al die ge-
notuleerde samensprekingen als voorlopig resultaat ge-
schreven wordt, geen publicatie geschieden mag?

Hoe het zij, de chr. geref. deputaten wilden — althans
voorlopig — geen publicatie van hun laatste brief. Wel
vonden ze het — natuurlijk — goed, dat onze deputaten
aan onze synode er kennis van gaven.

Zodat dus iedereen weten kan, dat buiten onze schuld
de synode van Kampen meer weet dan ieder ander.

En nu beleven we dit merkwaardige: a) chr. geref.
sprekers (ook wel uit de kring van wie publicatie van
hun eigen deputatenbrief helpen verhinderen) houden
over enkele onderdelen van de niet voor publicatie vrij-
gegeven brief openbare redevoeringen; b) persorganen
van neutrale houding geven in grote opmaak en niet
zonder sensationele opschriften daarvan brede verslagen,
c) een uitlating, ook uit eigen kring, neemt daar weer
nota van, en verbindt er opmerkingen aan, die naar mijn
mening onjuist zijn.

Maar zou men niet beter doen, een brief, waarvan de
schrijvers (de chr. geref. deputaten) zelf zeggen: publi-
ceer hem nog niet!, dan maar voorlopig buiten de open-
bare discussie te houden? En een synode, die — wat haar
zelf spijt — meer weet dan een ander weten mag, rustig
te laten oordelen, zonder op gezag van anderen, die pu-
blicatie tegenhouden, alvast tegen haar stemming te
maken?

Het verbaast me, meer en meer, dat de kerkelijke sa-
menleving door veel „gekibbel“ maar weinig „twisting“
beheerst wordt. Waar de „twist des Heren“ ge-
twist wordt, verdwijnt het gekibbel der mensen. Strij-
ders, die ter zake van de „twisting“ zeggen: publiceer
onze jongste missive niet, blijven buiten de pers wat die
serieuze missive betreft, maar krijgen in de pers een
vette letter, als ze in die tussenperiode aan het „kibbe-

len“ slaan. Het betekent verlies van de kerkelijke stijl
en leidt tot gewriemel en kleingeroed.

Er zal nooit van z'n leven een samenvloeden van twee
kerkelijke stromen komen, zonder dat tevoren een massa
misverstanden op te ruimen zijn zal, zonder dat wezen-
lijke morfologische verschillen — ontstaan mede ten-
gevolge van het lange tijd afzonderlijk staan — geduldige
bespreking en zo mogelijk vereffening hebben nodig ge-
had, en zonder dat minstens twintig jaar degenen die om
's Heren wil samengekomen zijn, nog lang zullen „kibbe-
len“ om des vreeses wil. Als ik me uit mijn jongensjaren
herinner, hoe vurig over A- en B-kwesties (de werkelijke,
maar ook de onwerkelijke) is gedebatteerd in woningen
en op vergaderingen door vaders, wier zonen zich van-
daag niets meer van die dingen aantrekken, terwijl ze
toch door de BELANGSTELLING van hun vaders en
moeders liefde voor de kerk hebben geleerd en behouden,
dan zucht ik: hoe lang zal het nog mogelijk zijn, liefde
bij de kinderen voor de zaken van de kerk te behouden,
als we alleen maar gekibbel over onwezenlijke kwesties
overhouden, maar serieuze van de tafel werken? Twist
niet gekibbel, och, dat zal er altijd zijn; want we zijn
maar vlees en bloed: de oude A- en B-mensen hadden
hun gekibbel, maar ook wel hun serieuze „twist“. Maar
als we krijgen gekibbel inplaats van twist, dan is het
gauw met ons gedaan. DAN krijgen we repeterende brok-
kelpartijtjes, niet eens meer repeterende „breuken“.

Neem nu eens dat oreren van chr. geref. mensen over
hun bezwaren tegen wat ze hebben opgevangen over
„voortgaande reformatie“. Wat weten ze daarvan anders
dan een hap en een snap, opgevangen uit — gekibbel?
En daarna verwerkt op hun eigen manier?

Neem eens hun beoordeling van de preken van de vrij-
gemaakte dominees? „DE“??? Ik zou hevig jaloers kun-
nen zijn op al die veel-wetende mensen, als ik hun refe-
rerend geoordeeld geloof kon; want ik weet vast en zeker
NIET, hoe er door „DE“ vrijgemaakte dominees geprekeet
wordt. Ik geloof dan ook, dat die sprekers en schrijvers
van chr. geref. zijde er ook geen zuiver beeld van hebben.
En voorts kan ieder weten, dat binnen de chr. geref.
kerken door een enkele wel bizarre dingen op de kan-
sel worden verkondigd, waar men officieel geen halt aan
toeroept.

Zo iets is voor ons besef geen reden om te zeggen:
laat ze nu maar los. Als (gelijk nog pas) een chr. geref.
dominee ergens een preek houdt, waarin de bruid Rebekka
als de kerk wordt voorgesteld, dan herinner ik me, dat
Geesink bij ons ook zo iets gedaan heeft; dat velen het
bizarre mooi vonden, tot de literair aangehauchte jeugd
toe; en dat prof. v. d. Meiden, chr. geref., op het punt
van het allegoriseren begonnen is voorzichtige tegenlei-
ding te geven.

We horen, dat er chr. geref. redevoeringen zijn, waar-
in beweerd wordt (een tikje kersteniaans klinkt het wel)
dat bij ons „het werk van de Heilige Geest“ niet tot zijn
recht komt. Voor mezelf geloof ik dat niet (behoudens,
natuurlijk, het feit, dat niets ooit ten volle tot zijn recht
komt), maar dat zal niemand verder interesseren. Mis-
schien zullen enkele vragen wel worden aangehoord.

Hier zijn ze.
Geloof u niet, dat men onmiddellijk een redevoering
houden kan over het onderwerp: komt het werk van
God de Vader wel tot zijn recht, laat ons zeggen: in de
chr. geref. pers (want van die preken weet ik net zo
weinig als zij van de onze)?

van personen of groepen van personen.

Men denke slechts aan de verklaringen van de Amers-
foortse predikanten; van dr. Thijss; van br. H. A. Ver-
duin; van de predikanten Hagen, Prins, v. d. Schaft en
Scheele; van de kerkeraad van Amsterdam; van de
kerkeraad van Utrecht en aan de recente van de predi-
kanten Bos e.s.²⁸⁾

Met deze feiten voor ogen moet de vraag opkomen:
waarom spraken de synoden zo grif en omstandig over
verklaringen van iedereen, behalve over die van de
broeders, welke gravamina hadden ingediend?

Waarom maten ze hier met tweeërl maat?

De overweging van de houding der synoden ten op-
zichte van de Verklaring van Gevoelen brengt ons even-
wel met een nog triester synodale daad in aanraking.

Om daarvoor oog te krijgen overwege men wat de
synode van 1943/45 ten aanzien van de broeders, welke
bezwaren tegen de leeruitspraken hadden ingediend,
deden.

Wij wijzen op vierderlei.

Vooreerst wees de synode hun bezwaren volledig af.

Voorts wachtte zij er zich zorgvuldig voor een uit-
spraak te doen omtrent dat wat deze broeders positief
omtrent de in geding zijnde kwestie leerden. Bekend-
making van hun standpunt in deze was wel uitdruk-
kelijk door de deputaten van hen gevraagd. En ze werd
daarna, zelfs meer dan eens, aan de synode voorge-
legd. Maar een duidelijke uitspraak, inhoudende dat
wat deze broeders voorstonden al of niet met de be-
lijdenis overeenkwam, werd door de synode niet ge-
geven. Zeker eenmaal, ten opzichte van cand. Schilder
liet de synode duidelijke taal horen. Maar we zagen
reeds met wat voor energie later geprobeerd werd dit
been weer in het lid te krijgen.

In de derde plaats eiste zij dat alle ambtsdragers
niets zouden leren dan wat met de aangenomen leer
volkomen in overeenstemming was.

En in de vierde plaats verzekerde de synode alle
ambtsdragers, dat zij, indien zij niet naar dit synodale
voorschrift zouden handelen, hun ambtseid zouden
breken.

Wat de strekking en de vruchten van deze synode-
tactiek waren, werd sindsdien volkomen duidelijk.

Zij heeft, toen er naar aanleiding van de leeruit-

spraken een conflict ontstond, daarvan tot geen prijs
een leerkwestie willen maken, doch het binnen het
kader van een orde kwestie geperat.

En toen velen om des gewetens wille de synodale
uitspraken inzake het verbond verwierpen, werden zij
niet als aanranders van de leer, doch als
verwekkers van onrust, als revolu-
tionairen en kerscheurders, gevonnist!

Men riep later triomfantelijk uit: we hebben nooit
iemand om de leer gevonnist. Het synodale optreden
gold alleen maar een groep onrustverwekkers en recal-
citranten.

Dit alles nu werd o.a. óók door de houding van de
Synode t.o.v. de Verklaring van Gevoelen mogelijk
gemaakt. Over het synodale gedrag in deze kan en
mag men maar één ding zeggen: het is onzedel-
ijk.

Zeker, wanneer men het beziet van uit het gezichts-
punt der tactiek, is het meesterlijk.

Want welke handelwijze was meer geschikt bezwaar-
den te diskwalificeren en een conflict zoveel mogelijk
te beperken dan deze synodale strategie?

Maar beschouw in het licht van de wil des Heren,
die in alle handelen waarheid en oprechtheid eist, is
het verachtelijk.

Zoals we reeds opmerkten, heeft de Haagse synode
zich ook met de Verklaring van Gevoelen bezig ge-
houden. Zij sprak uit:

„dat aan het verzoek om een oordeel te geven over
en rechtsgeldigheid te verlenen aan de z.g.n. Verkla-
ring van gevoelen, niet kan worden voldaan, omdat:

a. de synode geen reden heeft om het standpunt
ingenomen door de buitengewone synode van Utrecht
(1946, Acta art. 213, bijlage XXIII) en door de gene-
rale synode van Zwolle (1946, Acta art. 353) los te
laten; en

b. de synode het noch noodzakelijk, noch gewenst
acht naast de Vervangingsformule van '46 aan deze
Verklaring kerkelijke geldigheid te verlenen.“²⁹⁾

Men ziet: ook ten aanzien van de Verklaring van
Gevoelen kwam er niet de geringste wijziging in de
houding der synoden door wat de Haagse synode daar-
omtrent besloot.

C. VEENHOF.

²⁷⁾ Om recht, revisie en hereniging, p. 15/17, p. 27.
Acta van de synode van Zwolle 1946 art. 353.

²⁸⁾ Acta art. 343, 381, 477, 479, 481, 484, 485, 625.

²⁹⁾ Acta, art. 631.